

Averøyen
Emma

SURUN KASVOT

HARRIET HEGSTAD

4

 SAGA
EGMONT

Harriet Hegstad

Surun kasvot

Averøyan Emma

Suomentanut Sakari Helvamo

SAGA Egmont

Surun kasvot – Averøyen Emma

Cover image: Shutterstock
Translated by Sakari Helvamo

Original title: *Sorgens ansikt*

Original language: Norwegian (Bokmål)

Copyright ©2016, 2023 Harriet Hegstad and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727099040

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Henkilöt:

Emma Vik	
Johannes Vik	Emman kaksoisveli
Jacob Vik	Emman vanhempi veli
Ragna Vik	Emman nuorempi sisko
Karen ja Peder Vik	Emman vanhemmat
Serine ja Einar Dal	Vikin perheen naapurit
Olav, Tore, Synnøve, Dagny ja Grete Dal	Dalin perheen lapset
Augusta Vik	Emman täti, ompelijatar
Nicolai Thorp	taidemaalari

Miten edellinen kirja päättyi:

He kulkivat peräkanaa metsän läpi. Johannesta huimasi, ja hän tunsu voivansa huonosti. Hän oli torjunut mielestään lapsuuden tapahtumat täysin, eivätkä hän ja Emma olleet enää puhuneet tuosta kerrasta, kun hän lähes oli hukkunut suohon. Oli kuin he eivät olisi uskaltaneet häiritä muistoa. Suon näkeminen oli palauttanut Johanneksen mieleen kaiken jokaista lausuttua sanaa myöten. Siskon rohkeus hämmästytti häntä yhä. Tämä oli ollut valmis uhraamaan oman henkensä hänen puolestaan. Olisiko hän itse tehnyt saman siskon vuoksi? Ei sellaista tarvinnut edes miettiä, vastaus oli itsestään selvä. He kaksi tukisivat toisiaan aina. Aivan sama, mitä tapahtuisi.

Johannes oli uppoutunut ajatuksiinsa eikä huomannut Toren pysähtyneen ennen kuin tömähti tämän selkään.

– Sh! Tore nosti etusormen suulleen. – Älä liiku, hän kuiskasi.

– Mikä on?

– Tuolla alhaalla on joku. Erotin miehen selän. Katso, siellä hän on.

Johannes tähytti lehtevän oksiston läpi, muttei erottanut ketään.

– Missä?

– Tuolla alhaalla. Hän astuu kohta valoon, sitten näemme hänet kunnolla.

Pian molemmat näkivät, kuinka metsästä astui esiin selin heihin tummiin pukeutunut mies. Päässään tällä oli tumma leveälierinen hattu. Mies kulki kumarassa. Johannes näki tämän ontuvan aavistuksen. Mieheessä oli jotakin tuttua, mutta kasvat olivat piilossa niin ettei Johannes osannut päätellä, kuka tämä oli.

– Se pirulainen! Nyt minä sain hänet! Tore sähähti kuin vesikauhuinen kettu ja rynnisti rinteeseen.

Johannes havahtui vasta kun näki Toren hyökkäävän miehen perään. Mies seisahtui ja vilkaisi olkansa yli juuri kun Tore syöksyi kimppuun. Molemmat kaatuivat aluskasvillisuuden sekaan yhtenä sekasortoisena myyttinä.

– Niljakas perkele! Nyt kohtasit noutajasi...

1

Averøya, 1911

– Tore! Johannes säntäsi ystävänsä perään ja lähti liukastellen alas kaltevaa rinnettä. Hänen oli otettava kiinni pusikosta pysyäkseen pystyssä. – Tore!

Hän ei ollut vielä ennättänyt alas asti, kun Tore jo näkyi heittäytyvän miehen kimppuun niin että molemmat rysähtivät maahan. Miehen hattu lennähti tämän päästä ja vierä kuralammikkoon tuonnemmas.

– Irti! Mitä pentelettä, poika! Äänestä ei voinut erehtyä. Se kuului Jensille. – Tappamaanko sinä käyt?

– Jens? Toren ote kirposi, ja hän laski kätensä. Jens lysähti selälleen ja jäi makaamaan maahan. – Sinäkö...? Mutta minä luulin... Tore sai kakistelluksi.

– Mitä oikein meinaat? Johannes saavutti heidät vihdoin, katsahti tyrmistyneenä toveriinsa ja kääntyi sitten Jensin puoleen. – Sattuiko mihinkään pahasti?

– Mistä minä tiedän? Auttakaa minut heti paikalla ylös, peeveli vieköön! Jens äyskähti kiukkuisena. Ukko ravisteli likaa käsistään, ojensi sitten toisen kätensä Johannekselle ja loi samalla kylmäävän mulkaisun Toreen. – Eikö omilla maillaan saa enää käydä edes rauhassa kävelyllä ilman pelkoa siitä, että joku hyökkää kimppuun?

Tore seisoj paikallaan kädet sivuilla ja tuijotti vuoroin molempia posket häpeästä hehkuen.

– No! Tuleeko sitä apua? Älä siinä möllötä!

– Aivan... niin, aivan niin. Tore toipui hämmennyksestään ja kumartui ukon puoleen. Yhdessä he auttoivat tämän jaloilleen.

– Auh! Jens ähkäisi kivusta, ja kasvot kävivät kalpeiksi. Hetken aikaa hän seisoj huterana paikallaan.

– Mihin koskee? Johannes huolestui.

– Kaaduin suoraan kipeälle lonkalleni... Jens irvisti ja piteli hetken aikaa lantiotaan, mutta käänsi sitten katseensa Toreen.

– Sama tomppeji sinä näköjään olet kuin ennenkin. Turhaan kuvittelin, että olisit jo kasvanut aikuiseksi.

– Jens, olen pahoillani. Luulin, että...

– Mitä niin?

– Luulin sinua toiseksi.

– Toiseksi? Jens tukeutui Johannesta vasten ja pudisteli vaiti päätään. – Minulla ei ole aavistustakaan, mitä te kaksi touhuatte, mutta oli kyse kenestä tahansa, olisit ainakin voinut varmistua miehestä ennen kuin käyt kimppuun.

– Olet aivan oikeassa, ja minä todella olen pahoillani, Jens. Tore kävi nostamassa Jensin hatun lätäköstä ja tamppasi sitä lahjettaan vasten niin että kura roiskui. Hän katseli hattua vielä hetken ja mutisi: – Ostan sinulle uuden.

– Se onkin vähintä, mitä voit tehdä, tiuskaisi Jens.

– Pystytkö kävelemään? Johannes oli yhä huolissaan ukon kunnosta. – Voin hakea hevosen.

– Hevosen? Jens tuhahti päivitellen. – Tänne korpeenko ajattelit vaunuilla ajaa? Ei, menen kotiin, vaikka se olisi minun ja lonkkani viimeinen teko! Jens otti askeleen, sitten toisen, horjahti ja joutui tukeutumaan Johannekseen. Ukon katseeseen oli ilmestynyt epäröintiä. – No, kenties pieni apu ei olisi pahitteeksi.

– Hoidamme sinut kyllä kotiin, Jens. Ota vain tukea minusta. Tore nosti kätensä Jensin olan yli, mutta Jens väänsi itsensä samassa irti.

– Pysy kauempana! hän tiuskaisi terävästi. – Sinuun ei ole luottamista.

– Mutta Jens... Tore katsoi ukkoa anovasti. – Ethän tosissasi voi kuvitella, että kävin tarkoituksella juuri sinun kimppuusi. Sanoinkin jo, että luulin sinua toiseksi.

– Keneksi?

Tore hieraisi otsaansa ja vilkaisi Johannesta.

– Yhdeksi... täällä metsässä kuljeksii joku tuntematon. Olimme etsimässä häntä.

– Ei täällä kukaan kuljeksi ympäriinsä niin kuin väität. Käyn itse kävelyllä joka päivä ja ainoa mitä näen on sinun lehmälaumasi laiduntamassa minun maillani. Keneltä siihen on saatu lupa?

– Minä... en edes tiennyt.

– Et tiennyt, et. Jens ravisteli päätään ja mumisi yhtä tai toista ennen kuin lähti hoippumaan eteenpäin Johanneksen tukiessa vieressä.

– Voisimme kantaa sinua, Johannes ehdotti jonkin ajan kuluttua, kun hän oli hetken katsellut haparoivaa askellusta.

– Ette ennen kuin makaan arkussa, kuului vastaus.

Johannes ei voinut olla hymyilemättä.

– Sano sitten, kun tarvitset tauon, Johannes sanoi ja katsahti Toreen, joka kulki sivussa likainen hattu kourassaan. Yhtä häpeissään hän ei muistanut nähneensä nuorukaista sitten sen kerran, kun tämä oli lähestulkoon polttanut poroksi Jensin ladon. Tore oli silloin ollut jo siinä iässä, että oli ymmärtänyt tekojensa mahdolliset seuraukset.

Tietysti Johannes myös ymmärsi Torea ja tämän sisällä kytevää vihaa; Tore halusi saada kiinni Synnøveen kajonneen miehen. Mutta toisinaan oli järkevää pysähtyä hetkeksi ajattelemaan ennen kuin syöksyi suin päin toimeen.

Jens oli muuttunut valkoiseksi kuin lakana ja oli yltä päältä hiessä, mutta vaappui kuitenkin eteenpäin hammasta purren.

Viimein he olivat perillä. Johannes auttoi Jensin sisään tupaan. Ukko lysähti sohvalle, joka natisi painon alla.

– Voitko auttaa kenkien kanssa, Johannes?

Johannes kyykistyi riisumaan kengät Jensin jalasta. Toista kengännauhaa oli korjailtu useaan otteeseen, ja solmuja oli vaikea saada auki. Hän katsahti Jenisiin.

– Saattaisi olla hyvä kutsua tohtori katsomaan lonkkaasi. Se voi olla murtunut.

– Pah sanon minä! Tähän tupaan ei ole tohtorismiehillä asiaa, ettäs tiedätte. Ja sinä puolestasi... Hän osoitti Torea sormi tärysten. – Sinä painut matkoihisi, ja jos vielä palaat rieskoinesi ja leipinesi, heitän ne lokeille!

– Puhut hölmöjä! Tore suoristautui ja tuijotti ukkoa silmät kapeina viiruina. – En olisi ikimailmassa käynyt kimppuusi, Jens, tiedät kyllä, etten olisi. Kyseessä oli iso väärinkäsitys, ja olen todella pahoillani.

– Niin niin... Jens riuhtaisi tilkkutäkin sivuun, irvisti nojattessaan taaksepäin ja laski päänsä tyynylle. – Olkoon sitten, mutta nyt haluan olla yksin. Hän heilautti kättään. – Menkää!

– Eikö ole mitään, missä voisimme auttaa? Johannes ei pitänyt ajatuksesta, että Jens jäisi siinä tilanteessa yksin. – Keitänkö kahvia ja haen muutaman leipäsiivun?

– Ei tarvitse. Haluan olla yksin... Jens huokasi syvään, käänsi selkensä heihin päin ja veti täkin ylös korviin niin että enää hiuspehko pilkisti. – Menkäähän siitä, hän mutisi, – ja antakaa minun olla rauhassa.

– Mitä oikein ajattelit? Etkö todella huomannut, että mies oli Jens? Johannes ihmetteli kotimatalla.

– En huomannut, en. Hatun lieri peitti kasvoja. Enkä olisi muutenkaan uskonut, että hänen iässään käveltäisiin niin kaukana kotoa.

– Et selvästi tunne häntä. Jens käy yhtenäen kävelyillä juuri pysyäkseen kunnossa.

– Lonkkansa kanssa? Tore pudisteli päätään. – Vaikea uskoa. Hän pysähtyi ja katsahti Johannekseen. – Lienee parasta pitää äskeinen meidän välisenämme.

– Minkä takia? Jens ainakin kertoo siitä jokaiselle, joka siellä käy. Hän on raivoissaan sinulle.

– Satuin huomaamaan. Tore katseli Johannesta epävarmana.

– Mitä luulet, että isä tekee, jos saa kuulla tästä?

– Paras kertoa asia niin kuin se on. Sano, että luulit häntä samaksi mieheksi, joka sytytti tulen teidän venevajaanne.

– Luuletko, että kaikki unohtuu sillä? Tore tuhahti. – Tuskinpa vain... Olisipa kyseessä edes ollut kuka tahansa muu kuin Jens, hän mutisi ja jatkoi kävelyä.

– Mitä tarkoitat? Johannes tutki Torea kummissaan. – Sitäkö, että kaikki olisi hyvin, jos uhriksi vain olisi sattunut joku toinen naapuri? Niin kuin vaikka minun isäni?

– En tietenkään... Tore nielaisi, ja hänen katseensa sohi ympäriinsä. – Tarkoitin vain, että Jens on vanha ja raihnas ja että...

– Pötyä! Johannes naulitsi katseensa Toreen ja pysäytti tämän kädellään. – Oletteko te hänen tilansa perässä, Tore?

Tore säpsähti kuin olisi saanut korvatillikan, ja katse rävähti auki.

– Hänen tilansa? Mistä olet saanut tuollaista päähäsi?

– Tuli vain mieleen. Johannes piti katseensa vakaasti Toressa, joka käänsi lopulta omansa.

Tore kohautti olkiaan ja kumartui poimimaan haavanlehden. Hän piteli sitä valoa vasten ja tutki sitä tarkkaan, tarvitsi kaiketi aikaa miettiäkseen vastauksen.

– Luulin, että se olit sinä, joka oli kiinnostunut Jensin tilasta. Kun kerran paapot ja hemmottelet häntä kuin viimeistä päivää.

– Mitä ihmettä oikein loruilet? Johannes tulistui. – Käyn hänen luonaan niin harvoin, että tunnen siitä jo huonoa omaatuntoa. Äiti vierailee usein, mutta minä en ole käynyt siellä melkein kertaakaan viimeisen vuoden aikana.

– Niin, varsin avulias hän onkin, Karen, Tore tuumasi muka viattomasti. – Miksiköhän, kysyn välillä itseltäni.

– Mitä jos koettaisit ryhdistäytyä, Tore? Mikä kumma sinulla on?

– Minulla ei ole mikään. Tore nauroi, mutta nauru ei yltänyt silmiin. – Mutta älä yritä, ettei Jensin tila muka sopisi sinun suunnitelmiisi kuin nakutettu. Olet aina halunnut olla talollinen,

mutta koska et ole perijä, sinun täytyy hankkia tila muuta kautta, eikö niin?

Johannes lehahti punaiseksi. Sekä suuttumuksesta että Toren tavasta kääntää kaikki pääläelleen. Niin oli aina ollut, hän ajatteli katkerana. Tore käytteli sanoja taitavasti ja saavutti useimmiten sen, minkä halusi.

– Niin, en ehkä ole perijä, mutta... Johannes heristi etusormiaan Toren kasvojen edessä. – kun minä hankin tilani, se ei ole täältä Averøyalta, ihan vain että tiedät.

– Miksi ei? Tore tutkiskeli Johannesta katseella, josta kuului itsevarmuus siitä, kumpi oli niskan päällä.

– Mieti sitä keskenäsi, Tore Dal. Johannes työnsi kädet taskuihin ja lähti kiivain askelin eteenpäin, mutta pysähtyi jonkin ajan päästä. Äskeinen kiistely oli jo päässyt unohtumaan.

– Entä jos hän kuoleekin, ja me vain jätimme hänet?

– Lonkkansa hän satutti eikä päättään. Jäitä hattuun, Johannes.

– Tiedän, mutta vanhana ei kestä samanlaisia rasituksia. Muista, että Jens on jo yli yhdeksänkymmenen. Hän on voinut saada halvauksen sydämeen tai aivoihin. Ehkä olisi kuitenkin parasta hakea tohtori.

Torekin seisahtui ja jäi miettimään.

– Hän vain ajaisi tohtorin tiehensä, ja lupasimme sitä paitsi, ettemme hakisi sinne ketään.

– Ajakoon sitten, jos on ajaakseen. Minä voin ottaa hevosen ja lähteä hakemaan tohtoria.

2

Emma haukotteli makeasti ja katseli tyytyväisenä puseroa, jonka oli saanut valmiiksi. Puuttui enää loppusilaus, pienet helmiäisnapit, joita oli kokonsa vuoksi vaikea käsitellä. Hän vilkaisi ohimennen Augustaa ja muisteli keskustelua, joka heidän välillään oli käyty. Augustan uskoutumista hänelle. Täti pelkäsi Olavin olevan mustasukkainen ja oli huolissaan Emman puolesta. Varmasti täti oli tarkoittanut hyvää, ja tiesihän Emma itsekin Olavin mustasukkaisuudesta, mutta ei poikaa silti voinut verratakaan siihen mieheen, jonka kanssa Augusta oli ollut.

Augustalla olisi voinut olla oma poika tai tytär, Emma ajatteli apeana. Niin ei kuitenkaan ollut. Mutta lisäksi jokin muu vaikutti vaivaavan tätiä. Aivan kuin tämä olisi katunut sydämensä raottamista. Vai painoiko tätä sittenkin jokin tyystin toinen asia? Täti oli kovin poissaoleva, ja vaikka hän kehuikin Emman työnjälkeä, hän oli koko ajan etäinen ja näytti ajattelevan kokonaan muita asioita.

Emma jäi katselemaan kelloa. Päivää oli jäljellä vielä muutama tunti.

Augusta napsaisi langan poikki ja laski pöydälle hameen, jota oli ommellut.

– Menikö teillä myöhään eilen, Emma?

– Meni... Siivosimme Olavin luona...

– Vai sellaista. Täti huiskautti kättään ja katseli ikkunasta ajatuksiinsa uppoutuneena. Sitten hän kääntyi Emman puoleen ja sanoi:

– Et ole yksin väsymyksesi kanssa, Emma. Eilen illalla tapahtui jotain, mikä ei jätä minua rauhaan.

– Tapahtui mitä? Ei kai kotona vain ole sattunut mitään?

– Ei, ei. Augusta hymyili vaisusti. – Anteeksi, ilmaisin asian huonosti... Hän pyyhkäisi silmiään.

– Mitä on tapahtunut, täti?

– En edes tiedä tarkalleen, se vain, että... Aslakin luona vaikuttaa tapahtuneen jotakin kamalaa.

– Jotakin kamalaa... Mitä oikein tarkoitat?

– Näin, kuinka hänen vaimoaan kannettiin ulos paareilla, eikä... Täti nielaisi raskaasti, – eikä hän liikkunut. Näytti aivan siltä kuin hän olisi ollut kuollut.

– Kuollut? Emma katseli tätiä hölmistyneenä suu auki ja pudisti päätään. – Mutta varmastihan kyse on ollut vain synnytyksestä, täti.

– Niin minäkin aluksi ajattelin, mutta vaimo ei liikkunut. Ei hievahtanutkaan.

– Ehkä et vain nähnyt kunnolla, Emma kuiskasi. – Etäisyyden takia ei ole helppo nähdä.

– Toivotaan niin.

– Koska tämä tapahtui?

– Kymmenen aikaan. Augusta veti syvään henkeä, istui kotvan vaitonaisena ja katseli poissaolevana eteensä. – Jokin siellä kuitenkin on hullusti. Olen siitä vuorenvarma.

– Miksi niin sanot?

Täti katsoi Emmaa totisena, puraisi huultaan ja puristi käsiä tiukasti sylissään.

– Ajattelin, ettei minun ehkä tarvitsisi sanoa mitään sinulle. En kuitenkaan saa ajatuksilta rauhaa, minun on pakko kertoa jollekulle. Kun suljen silmäni, näen heidät...

– Olet sanonut jo niin paljon, että voit yhtä hyvin kertoa loputkin. Mitä sinä oikein näit?

Augusta hengitti syvään.

– Talojemme makuuhuoneet ovat toisessa kerroksessa, ja näin heidän riitelevän omassaan.

Emma katseli tätiä epäillen.

– Miten voit olla tältä etäisyydeltä varma?

– Heillä paloi lamppu, näin selvästi, miten vaimo heilutti jotakin paperia Aslakin nenän edessä. Päivänselvästi he riitelivät jostakin. Vaimo oli raivoissaan, siltä ainakin näytti, ja sitten näin... Täti henkäisi kiivaasti. – Näin, kuinka Aslak riuhtaisi paperin vaimon käsistä, jolloin vaimo tuuppasi hänet kauemmaksi ja säntäsi karkuun. En nähnyt varmasti, juoksiko hän pois huoneesta, mutta minne muuallekaan?

– Mitä Aslak teki? Emma uskalsi tuskin hengittää. – Lähtikö hän vaimon perään?

– Näin hänen huutavan jotakin, ja sitten hän lähti ikkunan luota.

He tuijottivat mykkinä toisiaan.

– Ehkä vaimon tunnekuuhu sai synnytyksen alkamaan, Emma kuiskasi viimein, – ja jokin meni pieleen. Hän nousi ja

käveli ikkunan luokse, seisoi siinä hetken ja katseli näkymää.
Saattoiko siitä nähdä tarpeeksi hyvin?

Juuri silloin Emma näki, kuinka laivanvarustajan talon portista käveli pihaan tuntematon nainen. Nainen, iältään jo vanhempi, kantoi mukanaan suurta laukkuja. Vartalo oli raskasrakenteinen, ja harmaat hiukset oli solmittu nutturaksi niskaan. Yllään tällä oli pitkä, tumma hame ja harmaa pusero, ja hartioita peitti musta huivi. Nainen odotti hetken aikaa, kunnes ovi avautui. Emma saattoi erottaa vilauksen Aslakista ovensuussa. Nainen kuivasi silmiään taskuliinaan, tarjosi kättään ja sanoi jotakin, ja molemmat katosivat sisälle taloon.

Itkikö nainen? Emma tunsi sydämessään piston ja huomasi, että Augusta seisoi hänen takanaan.

– Mistähän tuossa oli kyse? Emma kysyi hiljaa.

– En tiedä, Emma, mutta arvatenkin... Samassa oveen kolkutettiin. Augusta kääntyi nopeasti ja lähti avaamaan. – Kuka siellä voi olla? hän mumisi mennessään.

Tuokion kuluttua rouva Halvorsen astui ompelimoonsa tänne kannoillaan.

– Hyvää päivää, Emma, rouva tervehti hymyillen. – Alati kiirettä?

– Tekemistä riittää kyllä, Emma vastasi ja lähti hyllyille esittäen tekevänsä jotakin.

– Ole hyvä ja istu vain alas, rouva. Augusta veti tuolin pöydän alta. – Miten voin auttaa?

– Katsotaanpa... Rouva Halvorsen vaikutti hermostuneelta. Hän avasi laukunsa ja nosti sieltä esiin harmaan villakankaan. – Minulla kun sattui olemaan tällainen kangas, ja olen sen vuoksi ajatellut, jos siitä voisi ommella hameen... mutta ei sillä kiirettä

Tunnelmallisen norjalaissarjan neljäs osa.

Emma alkaa nähdä Olavista uusia puolia, jotka saavat hänet tuntemaan olonsa epämukavaksi. Samaan aikaan Nikolain äkillinen lähtö hämmentää Emmaa, ja Vikin perhe kamppailee selviytyäkseen Ragnan uusimmista purkauksista ja Elfridan poissaolon jättämästä tyhjiöstä. Kaaosta lisää Toran äkillinen katoaminen, joka saa koko saaren paniikin valtaan.

Harriet Hegstad on norjalainen kirjailija. Hän on aiemmin kirjoittanut suosittuja novelleja ja romaaneja skandinaaviisiin viikkolehtiin ja osallistunut useisiin pohjoismaisiin kilpailuihin.